

SLOVENSKA POEZIJA 20. STOLETJA V RUSKIH PREVODIH

Nadežda Starikova

RAN, Institut slavianovedenija, Moskva

Filologičeskij fakultet, Moskva

UDK 821.163.6–1.03=161.1"19":028(470)

Prevajanje je ena od oblik obstajanja
literarnega dela.

F. Miko

Slovenska poezija je prišla k ruskemu bralcu v drugi polovici 19. stoletja. Prevajanje slovenske poezije v ruščino je bilo najbolj plodno v t. i. sovjetskem obdobju: med letoma 1948 in 1990 je bilo v ruščino prevedenih več kot sedemdeset slovenskih avtorjev, med drugimi France Prešeren, Ivan Cankar, Oton Župančič. Sovjetski/ruski prevajalci so prevedli dve antologiji slovenske poezije dvajsetega stoletja, ki sta bili objavljeni leta 1989 in leta 2008.

slovenska poezija, prevod, ruski pesniki, recepcija, dvajseto stoletje

Slovene poetry reached the Russian reader in the second half of the 19th century. One of the most effective in this area was the Soviet period: from 1948 to 1990 more than seventy Slovene authors were translated into Russian, including such significant figures as France Prešeren, Ivan Cankar and Oton Župančič. One result of the Soviet/Russian translators' activities was two anthologies of twentieth century Slovene poetry published in 1989 and 2008.

Slovene poetry, translation, Russian poets, reception, the twentieth century

Srečanje ruskega bralca s slovensko literaturo je potekalo v okviru treh glavnih obdobj, ki jih lahko opredelimo kot rusko, sovjetsko in postsovjetsko. Vsako obdobje ima svoje specifike, za vsako so značilni tako zgodovinski in družbenopolitični kot tudi sociokulturni in literarni dejavniki. Prvo obdobje – od zadnje tretjine 19. stoletja do prvih desetletij 20. stoletja (pred oktobrsko revolucijo) – je zaznamoval France Prešeren. V sovjetskem obdobju se je po prisilnem zatišju v obdobju od leta 1920 do 1930 zanimanje za slovanske kulture spet povečalo, zlasti po drugi svetovni vojni, tj. po letu 1948, z razcvetom v obdobju 1960–1980. Lahko rečemo, da sta odjuga in zastoj dala večino prevodov slovenske proze in poezije v ruščino. V pol stoletja (1948–1990) je bilo prevedenih več kot sedemdeset avtorjev (pesnikov, pisateljev in dramatikov), med katerimi so npr. F. Prešeren, F. Levstik, S. Jenko, J. Jurčič, S. Gregorčič, J. Stritar, J. Trdina, A. Aškerc, I. Cankar, O. Župančič, D. Kette, J. Murn, A. Gradnik, F. Bevk, Prežihov Voranc, E. Kocbek, M. Bor, C. Kosmač, M. Kranjec,

V. Zupan, A. Hieng, D. Jančar, B. Pahor in mnogi drugi. Po letu 1991 zanimanje bralcev za slovensko literarno produkcijo, kljub temu da so na rusko in slovensko literarno življenje začele vplivati tržne zakonitosti, kar se je odrazilo v zmanjšanju števila prevodov, ni usahnilo. V vseh treh obdobjih so bili ruski intelektualci, zlasti predstavniki univerzitetne in akademske znanosti, glavni popularizatorji slovenske literature v Rusiji.

Imena prvih slovenskih pesnikov so v Rusiji postala znana v 60. letih 19. stoletja, vendar se je sistematično raziskovanje slovenske literature začelo kasneje. Leta 1861 sta bili v antologiji M. P. Petrovskega *Odmevi slovanske poezije* (Отголоски славянской поэзии) natisnjeni dve pesmi F. Prešerena *Розамунда* (Turjaška Rozamunda) in *Поминки юности* (Slovo od mladosti). Leta 1889 je literarna revija *Russkaja mislj* objavila prevod *Sonetnega venca*, ki ga je naredil profesor na moskovski univerzi Fjedor Korš (1843–1915). Tako se je ob koncu 19. stoletja ta klasična oblika svetovne poezije prvič pojavila v ruščini – izvirna dela Vjač. Ivanova, V. Brjusova, M. Vološina, S. Kirsanova so izšla kasneje. Nedvomno gre za recepcijo slovenske poezije, ki je pomembno vplivala na rusko literaturo in je hkrati postala svojevrstna manifestacija dovzetnosti za umetniške dosežke drugih evropskih literatur. V začetku 20. stoletja sta bili v Moskvi in Sankt Peterburgu skoraj istočasno objavljeni dve zbirki: prva ruska izdaja Prešernove lirike *Стихотворения Франца Преширна со словенского и немецкого подлинников. Перевод Ф. Корша* (1901) s predgovorom in komentarjem prevajalca ter izbor slovenske poezije od 19. do začetka 20. stoletja *Словинские поэты* (1902) N. Noviča, tj. psevdonim pesnika, prevajalca in literarnega zgodovinarja N. N. Bahtina (1866–1940). Ruska javnost je obe knjigi, ki sta nadaljevali tradicijo N. Gerbelja in njegovo *Poezijo Slovanov* (1871), sprejela z navdušenjem. Knjigi sta postavili temelje za nadaljnje sprejemanje slovenske poezije v Rusiji. Prispevali sta k spodbujanju ne le bralskega, pač pa tudi raziskovalnega zanimanja in spodbudili znanstveno razpravo, v kateri so sodelovali znani raziskovalci D. Vergun, V. V. Umanov-Kaplunovskij, A. I. Jacimirskij, kasneje pa tudi N. I. Kravcov, J. D. Beljaeva, I. V. Čurkina idr.

Zgodovinski pretresi v začetku 20. stoletja (prva svetovna vojna, oktobrska revolucija) so ukinili sistematično kulturno izmenjavo Slovanov. Prvi poskus ustanovitve posebne institucije za raziskovanje slovanskega sveta ter njegovo zgodovino in kulturo je bil v okviru sovjetske akademije znanosti izveden leta 1931 v Leningradu, ko so prvič ustanovili inštitut za slavistiko (Institut slavianovedenija). Ta je z vidika sovjetske ideologije začel vrsto študij o zgodovinski preteklosti ter sodobnem stanju jezikov in literatur tujih in »domačih« (Belorusov in Ukrajincev) Slovanov. A inštitut so kmalu zaprli, zaposleni znanstveniki so bili odtlej zatirani, »slovanske študije so bile odpravljene« (Robinson 2004: 384). Za nekaj časa so bile slovanske študije in z njimi slovanske medkulturne povezave popolnoma ustavljene. Položaj so spremenili zunanji politični dejavniki. Zaradi nevarnosti fašistične agresije proti vzhodni Evropi je namesto boja proti panslavizmu postala bolj izrazita propaganda enotnosti in večstoletnih vezi slovanskih narodov, sorodstva njihovih jezikov in bližine kultur. Sovjetska zveza je vodila politiko konsolidacije slovanskih narodov, ki pa je zahtevala

primerno ideološko podporo ter določeno raven znanja o Slovanih in njihovih sosedih. Tako je bilo ponovno spodbujeno zanimanje za slovanske literature in kulture. Boj proti fašizmu je postal močna spodbuda za razširitev uporabnosti slavističnih študij. Že med vojno so potekale razprave o možnosti vzpostavitve znanstvenega centra, ki bi se osredotočil na raziskovanje zgodovine, jezikov in kulture slovanskih narodov. Na Moskovski državni univerzi M. V. Lomonosova je bil leta 1943 pod vodstvom S. B. Bernštejna ustanovljen Oddelek za slovansko filologijo, kjer so v začetku 70. let začeli poučevati slovenski jezik in literaturo. Leta 1947 je v Moskvi svoje raziskovalne dejavnosti odprl Inštitut za slavistiko Akademije znanosti ZSSR (Institut slavyanovedenija Akademiji nauk SSSR), kjer se je med drugim začelo sistematično preučevanje književnosti južnih in zahodnih Slovanov, tudi slovenske literature (Starikova 2003: 231). Diplomanti Oddelka za slovansko filologijo, npr. jugoslavisti A. D. Romanenko, N. M. Vagapova, O. D. Kutasova in nato slovenisti T. I. Žarova, Ž. V. Perkovskaja, N. N. Starikova, J. A. Sozina, E. V. Šatko ter sodelavci Inštituta za slavistiko T. I. Čepelevskaja, L. A. Kirilina so pomagali in še pomagajo ruskemu bralcu pri seznanjanju z dosežki slovenskih avtorjev.

Leta 1948 je kljub tedanjim zapletenim odnosom med Jugoslavijo in Sovjetsko zvezo v Državni založbi OGIZ izšla zbirka lirike F. Prešerna, v kateri je bil ta prvič v času Sovjetske zveze predstavljen kot največji nacionalni pesnik Slovenije in ne kot znameniti jugoslovanski avtor. Glavni pobudnik te objave je bil sovjetski pesnik Nikolaj Tihonov, ki je tedaj opravljal funkcijo namestnika generalnega sekretarja Zveze sovjetskih pisateljev. Zdi se, da so imeli poleg visokega položaja ključno vlogo pri izidu te zbirke povsem subjektivni dejavniki: Tihonov je namreč leta 1945, tik pred zmago, obiskal Ljubljano, ki ga je navdušila. Tihonov je k sodelovanju pri pripravi zbirke za izdajo povabil klasike sovjetske poezije, npr. Mihajila Svetlova, Leonida Martinova, Vladimirja Lugovskoja, Sergeja Šervinskija. V Sovjetski zvezi so v obdobju 1970–1980 slovenske avtorje imenovali jugoslovanski, kar je bilo, kar zadeva kulture nekdanjih jugoslovanskih narodov, običajno. V zbirke in antologije so bila vključena dela predstavnikov skoraj vseh narodov in narodnosti nekdanje Jugoslavije, in sicer: *Повести и рассказы югославских писателей* (1959), *Повести югославских писателей* (1978), *Поэты Югославии* (1957), *Поэты Югославии XIX – XX вв.* (1963), *На марше. Народно-освободительная поэзия Югославии 1941–1945 годов* (1969), *Из современной поэзии народов Югославии* (1972), *Молодые поэты Югославии* (1974), *Поэзия Югославии в переводах русских поэтов* (1976), *Поэзия современной Югославии* (1981) idr. Pri ustvarjanju antologije *Pesniki Jugoslavije 19.–20. stoletja* sta sodelovala vodilna sovjetska literarna ustvarjalca: predgovor je napisal pesnik Aleksander Surkov, urednik prevodov pa je bil pesnik Boris Sluckij. Knjiga vključuje poezijo 22 slovenskih pesnikov, med katerimi so F. Prešeren, F. Levstik, S. Jenko, S. Gregorčič, A. Aškerc, D. Kette, J. Murn, O. Župančič, A. Gradnik, P. Golia, I. Gruden, S. Kosovel, M. Jarc, T. Seliškar, B. Vodušek, M. Klopčič, M. Bor, C. Vipotnik, K. Destovnik - Kajuh, P. Levec, I. Minatti in L. Krakar. Prevajalci so bili Anna Ahmatova, Marija Petrovih, Nikolaj Tihonov, Leonid

Martinov in David Samojlov. Prevod odlomka iz Jenkovega cikla *Obrazi* je odličen primer stika dveh kultur, ki uspe tudi v ruščini doseči enak vtis kot v izvirniku:

Ves dan je pri oknu
ljubica čakala,
da je bleda luna
mirno zasijala.

»Zunaj mesta z drugo
ljubico je hodil,
jo po ravnem polju
je za roko vodil.«

Tako reče luna,
za oblak se skrije,
da solzic ne vidi,
ki jih dekle lije.

Девушка весь вечер
У окна мечтала,
Чтоб луна над миром
Тихо засияла.

– Милый твой с другою
В чистом поле ходит,
За руку подругу
По тропинке водит.

Так луна сказала
И исчезла в тучах.
Чтобы слез не видеть
Девичьих горячих.

Med prvimi poznavalci, prevajalci in promotorji slovenske poezije v Sovjetski zvezi je bil Aleksander D. Romanenko. Zbral in uredil je dve knjigi O. Župančiča – *Prebujenje/Пробуждение* (1961) in *Lirika/Лирика* (1978) –, zbirko sodobnih slovenskih pesnikov *Zemlja in pogum/Земля и мужество* (1981) ter prvo antologijo sodobne slovenske poezije v ruščini *Poezija Slovenije 20. stoletje/Поэзия Словении. XX век* (1989). Romanenko je k sodelovanju pritegnil skupino nadarjenih pesnikov, med katerimi so bili Jurij Levitanskij, Margarita Aliger, Junna Moric in Aleksander Kušner. Knjiga *Zemlja in pogum* je izšla v založbi Progres (10.000 izvodov). Vsebovala je pesmi petih takrat delujočih slovenskih pesnikov: E. Kocbeka, J. Udoviča, M. Bora, T. Pavčka in J. Menarta. V predgovoru z naslovom *Pogum sodobnika* je Romanenko pojasnil, da je želel pokazati raznolikost in potencial slovenske poezije, zato je v zbirko vključil tako »pesmi največjih slovenskih pesnikov starejše generacije, njihovo ustvarjalno delo, ki je skoraj pol stoletja v veliki meri določalo gibanje in razvoj poezije republike [...] in dela mlajših [...] inovatorjev verza« (Romanenko 1981: 7). Avtorji so v zbirki zastopani s povprečno petdesetimi prevedenimi pesmimi, kar bralcu omogoča občutiti specifične individualnih slogov in poetik. Tone Pavček je s to knjigo začel sodelovati s sovjetskimi založbami (nikoli ni skrival, da je bila ruska poezija zanj estetski zgled). V njegovih prevodih so v Sloveniji izšle zbirke V. Majakovskega, A. Bloka, S. Jesenina, A. Ahmatove, B. Pasternaka, M. Cvetaeve, N. Zabolockega; skupaj z D. Bajtom je leta 1990 pripravil antologijo ruske poezije 20. stoletja; v *Orfejevem spevu* (1998) pa je izrazil brezpogojno predanost ruski muzi (Starikova 2011: 312). Na pobudo uredniškega sveta založbe Hudožestvennaja literatura je Pavček sodeloval pri pripravi dvojezične izdaje Prešernove lirike, ki je bila objavljena leta 1987. Romanenku je pomagal s slovensko pesniško antologijo, ki je izšla pri isti založbi dve leti kasneje v nakladi 25.000 izvodov. Pavček v uvodnem besedilu predstavlja glavne mejnike v razvoju slovenske poezije 20. stoletja in poudarja velik pomen prevajanja slovenskih pesnikov v ruščino – »jezik Puškina, Bloka, Pasternaka« (Pavček 1989: 16). Antologija vsebuje pesmi 41 pesnikov (od predstavnikov slovenske moderne, tj. D. Ketteja, I. Cankarja, O. Župančiča in J. Murna,

do slovenskega tržaškega pesnika M. Kravosa). V knjigi najdemo skoraj vsa pomembna imena slovenske poezije 20. stoletja: A. Gradnik, S. Kosovel, E. Kocbek, B. Vodušek, M. Bor, F. Balantič, I. Minatti, C. Zlobec, L. Krakar, T. Pavček, D. Zajc, G. Strniša, K. Kovič, V. Taufer, S. Makarovič, N. Grafenauer, G. Šalamun. Pri projektu je sodelovalo 52 prevajalcev, ki so prevedli 345 pesmi. V nekaterih primerih je prišlo do absolutnega sovpadanja ruskega besedila z izvirnikom, kar je po našem mnenju povezano z duhovno bližino prevajalca in avtorja, to pomeni, da je prevajalčevo individualno dožemanje sveta etično in estetsko blizu avtorjevemu. To velja npr. za pare D. Zajc in J. Moric, G. Strniša in O. Čuhončev, S. Makarovič in M. Virta. Verz Svetlane Makarovič je zgrajen na kontrastu arhaičnih enostavnih oblik (ljudske pesmi, balade, zdravice, plesne pesmi, odštevanke) in univerzalnosti, vsestranskosti ideje. Klasične motive svetovne lirike, torej življenje, smrt, neuslišana ljubezen, osamljenost, uresničuje v ritmu otroške odštevanke. Znotraj te »otroške« pesniške strukture lirski subjekt živi svojo žensko usodo: od trepetajočega pričakovanja vzajemnosti do tragičnih izgub zrelosti. Vse to je v svoj prevod prelila Marina Virta:

Odštevanika

Rdeče češnje rada jem,
črne pa še rajši,
rada grem s poti ljudem,
vsako leto rajši,
so na pragu stali,
so češnje preštevali:
te so moje, te so tvoje, te so pa njegove.

Rada gledam rdeči mak,
pa črnega še rajši,
rada imam meglo in mrak,
vsako leto rajši,
so na pragu stali,
življenja preštevali:
ta so moja, ta so tvoja, ta so pa njegova.

Rada pojem pesmice,
psujem pa še rajši,
rada tudi kar molčim,
vsako leto rajši,
so na pragu stali,
mrličje preštevali:
ti so moji, ti so tvoji, ti pa so njegovi.

Считалка

Красных вишен сладок вкус,
а черных еще больше.
Быть помехою боюсь.
год от году больше.
Замираем у ворот,
начинаем вишням счет:
раз – мои, два – твои, три – его.

Рада красному я маку,
а черному больше.
Привыкаю к тьме и мраку,
год от году больше.
Замираем у ворот,
начинаем судьбам счет:
раз – моя, два – твоя, три – его.

Песни напевать хочу,
а ссориться – больше.
Но молчу, молчу, молчу
год от году больше.
Замираем у ворот,
Начинаем мертвым счет: раз –
мои, два – твои, три – его.

Najnovejši dosežek ruskih prevajalcev je izšel leta 2008 v seriji *Slovanska poezija 20.–21. stoletja* (ustanovitelj Sergej Glovjuk). Gre za antologijo slovenske poezije druge polovice 20. stoletja *Iz stoletja v stoletje. Slovenska poezija/Из века в век. Словенская поэзия* (1000 izvodov), ki predstavlja pesniško produkcijo triinpetdesetih nacionalno reprezentativnih slovenskih pesnikov. Knjigo uvaja udeleženec NOB-ja I. Minatti (1924–2012) in sklepajo predstavniki postmoderne generacije A. Šteger (1973), L. Stupica (1971) in P. Čučnik (1974), torej »tisti, ki bodo predstavljali

slovensko poezijo v 21. stoletju» (Starikova 2008: 23). Za nekatere, npr. M. Deklevo, I. Svetino, M. Vidmar, A. Debeljaka, B. Mozetiča, I. Simonovič, B. Korun, je to prva objava v ruščini. Pri projektu je sodelovalo več kot 20 prevajalcev. Izdajo nedvomno olepšajo prevodi sonetov M. Jesiha, ki je po modernizmu rehabilitiral ta žanr (Kos 2014: 275) v mojstrski interpretaciji Žane Perkovske. Prevajalki je uspelo reproducirati avtorjevo nostalgijo za preteklo postmodernistično stanje poezije, ko so pesniki še skušali najti odgovore na »večna« vprašanja, njegovo samoironijo v zvezi s to nostalgijo in celo Jesihovo postmoderno poigravanje s svetovno pesniško tradicijo. Npr. v sonetu *Zapihalo je, knjigo je odprlo* odpira konstanti svetovne lirike, tj. ljubezen in smrt; estetizacija resničnosti je pri Jesihu povezana s pastišiziranjem prešernovskih romantičnih motivov in Jenkovega verizma, sklep pa je podoben slogu Omar Hajama:

Zapihalo je, knjigo je odprlo,
in mislil sem, da sem poved prebral
»Ljubil jo je še mrtev že umrlo«,
vendar sem jo potem zaman iskal,

zgrizel sem se skoz tolst cukren roman,
da bi v kontekstu jo imel –; potratil
življenja sem težko prišparan dan.
Zdaj se smehljam večerni zarji zlati:

spomin išoč spominov vdilj srečuje
obrazе v sebi domujoče tuje –
kaj so? – , v pepelnat nič ugasla trupla,
od časa odminulega osupla.
Kar je prešlo, ne bo več. Od ljubezni,
od vseh in od edine, sem se streznil.

Повеяло в окно, журнал раскрыло,
и я, казалось, фразу прочитал:
«Уж мертвый – мертвую – ее любил он...»
Но тщетно я впоследствии искал

строку, что огорошила меня:
продравшись через приторное читиво,
потратил драгоценные полдня –
и вот себе внушаю незлобиво,

что память любит отыскать вовне
нелепицы, живущие во мне,
что это – прах, ничто, останки бренны
любовей – всех и самой незабвенной.
Что было, то прошло – о чем жалеть?
Так думая, успел я протрезветь.

Sodobni ruski prevajalci, ki nadaljujejo tradicijo starejših kolegov, skušajo ruske-mu bralcu približati svojevrstnost in lepoto slovenske poezije. To je poleg omenjenih antologij razvidno tudi iz rednih objav prevodov slovenske poezije v reviji *Inostrannaja literatura*, kjer so se v zadnjih letih pojavili prevodi T. Šalamuna (1995), A. Ihana (1999), K. Koviča (2000, 2002), F. Prešerna (2001), M. Jesiha (2001), S. Makarovič (2005), V. Tauferja (2007) in T. Pavčka (2008).

Literatura

- ЧЕПЕЛЕВСКАЯ, Татьяна, СОЗИНА Юлия, 2011: *Библиография российской словенистики (1990–2010)*/Авторы-составители Ю.А.Созина и Т.И.Чепелевская. Москва. Исл РАН. (Серия «Slavica et Rossika»).
- КОС, Матеевж, 2014: *Поэзия 1990-х годов: Словенская литература XX века*. Москва: Индрик. 271–282.
- NOVAK POPOV, Irena, 2003: *Sprehodi po slovenski poeziji*. Maribor: Litera.
- ПАВЧЕК, Тоне, 1989: *Словенская поэзия XX века: Поэзия Словении XX век*. Москва: Художественная литература. 5–16.
- PONIŽ, Denis, 2001: *Slovenska lirika 1950–2000*. Ljubljana: Slovenska matica.

- РОБИНСОН, Михаил, 2004: *Судьбы академической элиты: отечественное славяноведение (1917–начало 1930-х годов)*. Москва: Индрик.
- РОМАНЕНКО, Александр, 1981: *Мужество современника: Земля и мужество. Современная словенская поэзия*. Москва: Прогресс. 3–21.
- СТАРИКОВА, Надежда, 2003: *Словенская литература как предмет научного изучения (из истории российской академической славистики): Славянский вестник. Выпуск I*. Москва: издательство МГУ. 227–236.
- СТАРИКОВА, Надежда, 2008: *У подножия Триглава: Из века в век. Словенская поэзия*. Москва: Пранат. 14–23.
- СТАРИКОВА, Надежда, 2011: *Тоне Павчек (1928–2011) и Анна Ахматова: SLOVENICA II. Словенский межкультурный диалог в восприятии русских и словенцев*. Москва. 311–318.

Zbirke

- ЕСИХ М. Стихи. Перевела Жанна Владимировна Перковская. Введение Бориса А. Новака. Любляна, 2009 (Litterae Slovenicae).
- Крик раздвоенной души. Два поэта Словении: По разные стороны огня. Карел Дестовник-Каюх (1922–1944). Франце Балантич (1921–1943). Перевод со словенского Н. Иванова. Алетейя. СПб., 2009.
- ШАЛАМУН Т. Красные цветы. Избранные стихотворения. Перевод со словенского и предисловие Н. Иванова. М., 2003.
- ЖУПАНЧИЧ О. Лирика. Составление, вступительная статья и примечания А. Романенко. Художественная литература. М., 1978.
- ЖУПАНЧИЧ О. Пробуждение. Составление и предисловие А. Романенко. Гослитиздат. М., 1961.

Antologije

- Современная словенская проза, поэзия, драма. Консультант и сведения об авторах Н. Старикова. Любляна, 2001 (Litterae Slovenicae).
- Из современной поэзии народов Югославии. Редактор и автор предисловия В. Огнев. Коротко об авторах А. Романенко. Прогресс. М., 1972.
- Из века в век. Словенская поэзия. Составители С. Н. Гловюк, Н. Голья, Н. Графенауэр, С. Добравец, Ж. Перковская. Предисловие Н. Стариковой. Пранат М., 2008.
- Молодые поэты Югославии. Составитель А. Романенко. Предисловие М. Луконина. Молодая гвардия. М., 1974.
- На марше. Народно-освободительная поэзия Югославии 1941–1945 гг. Предисловие и редакция Б. Слуцкого. Справки об авторах Г. Ильиной. Художественная литература М., 1969.
- Поэзия южных и западных славян. Детская литература. Ленинград, 1955. Вступительная статья К. Державина. Редактор переводов В. Рождественский.
- Поэты Югославии. Составитель И. Голенищев-Кутузов. Иностранная литература М., 1957.
- Поэты Югославии XIX–XX веков. Редакция Б. Слуцкого. Предисловие А. Суркова. Справки об авторах М. Богданова. Художественная литература. М., 1963.
- Поэзия Югославии в переводах русских поэтов. Составители А. Романенко и Б. Слуцкий. Примечания А. Романенко. Художественная литература. М., 1976.
- Песни южных славян. Составление, вступительная статья и комментарии Ю. Смирнова. Художественная литература М., 1976.
- Поэзия Современной Югославии. Составители Ю. Беляева, Н. Корневская, О. Кутасова, М. Рыжова. Предисловие В. Огнева. Статьи об авторах Н. Корневской, О. Кутасовой, М. Рыжовой. Художественная литература М., 1981.
- Поэзия Словении XX век. Составление, справки об авторах А. Романенко. Предисловие Т. Павчека. Художественная литература. М., 1989.

Земля и мужество. Современная словенская поэзия. Составление и предисловие А.Романенко. Прогресс М., 1981.

Objave v reviji *Inostrannaja literatura*

ЕСИХ М., 2001: Сонеты/Пер. со словен. Ж.Гилевой. *Иностранная литература* 5. 140–143.

ИХАН А., 1999: Стихи/Пер. со словен. Ж.Гилевой; вступление Н.Стариковой. *Иностранная литература* 4. 69–73.

КОВИЧ К., 2000: Стихи/Пер. со словен. Ж.Гилевой. *Иностранная литература* 1. 72–77.

КОВИЧ К., 2002: Диалог. Два сонета/Пер. со словен. Ю.Гусева, М.Бородицкой, Г.Агафонова, М.Рыжовой; вступление Н.Стариковой. *Иностранная литература* 12. 145–151.

ПАВЧЕК Т., 2008: Стихи/Пер. со словен. Ж.Перковской; Ленинградская встреча с Бродским: Эссе/Пер. со словен. Т.Жаровой; вступление Н.Стариковой. *Иностранная литература* 6. 119–130.

ПРЕШЕРН Ф., 2001: Сонет. Газель. К 100-летию выхода в свет первой книги Ф.Прешерна на русском языке/Пер. со словен. Ф.Корша, А.Гитовича, Н.Горской, В.Куллэ, Ж.Гилёвой, С.Святского, О.Воздвиженской, М.Петровых; вступление Н.Стариковой. *Иностранная литература* 8. 211–221.

МАКАРОВИЧ С., 2005: «Не болит чужая боль». Стихи/Пер. со словен. и вступление Ж.Перковской. *Иностранная литература* 9. 135–144.

ШАЛАМУН Т., 1995: Глаголы солнца. Пер. со словен. Н.Эрвич; вступление Н.Стариковой-Арутюнян. *Иностранная литература* 3. 71–75.

ТАУФЕР В., 2007: Время когти точит. Стихи/Пер. со словен. и вступление Г.Кружкова. *Иностранная литература* 2. 74–79.